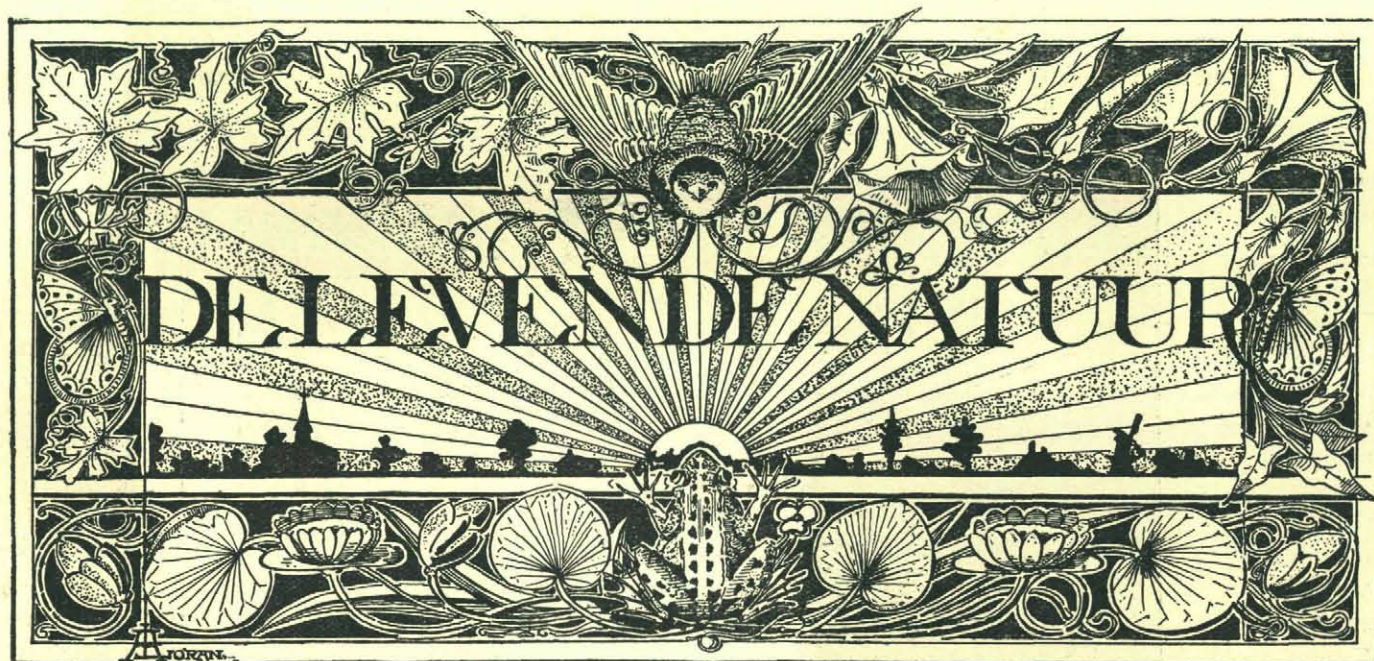

REDACTIE

E. HEIMANS, Amsterdam en JAC. P. THIJSSE, Bloemendaal.

ADRES DER REDACTIE:

E. HEIMANS, PL. MUIDERGRACHT 55.

UITGAVE VAN:

W. VERSLUYS TE AMSTERDAM.

Prijs per jaar f 3.60.

UIT ONS VOGELDAGBOEK.

Sedurende het voorjaar en den zomer van 1907 hebben wij aantekening gehouden van wat wij op onze wandelingen waarnamen. Daar wij hoofdzakelijk aandacht schonken aan vogels, zijn wij langzamerhand gaan spreken van „vogelwandelingen” en „vogelexcursies”. Het is ons daarbij nog al meegeloopen, wij hebben veel aardige en belangwekkende dingen gezien en hopen dat ons „Vogeldagboek” voor vele lezers van *De Levende Natuur* een aansporing moge wezen, om ook op de vogels te gaan letten en hun bevindingen mee te deelen.

Het allermeest genoten wij van onze morgenwandelingen en nachtelijke expedities en met groote stelligheid durven wij beweren, dat de uren tusschen twaalf uur middernacht en twaalf uur 'smiddags in elk opzicht op zijn minst tienmaal rijker zijn dan de andere helft van het etmaal. Wat van den morgenstond door 't spreekwoord wordt beweerd is echt waar.

Onze eerste morgenwandeling hielden we op 2 Maart. Even over half zes gingen we op 't pad. Het was mistig en er woei een vrij stevige Westewind. Alles was stil en donker. Precies om zes uur begon de roodborst te zingen, eerst een kwartier later begonnen de lijsters en nog later werd het druk van meezen en vinken.

Tegen zeven uur troffen we eenige fazanten aan,

die verdiept waren in hun liefdedansen. Op een open plek in het eiken kreupelhout liepen de hanen in 't dorre gras in kringen om elkander heen en om de wijfjes, sleepend met de staarten en met allerlei „coquette” bewegingen van hals en kop. Vreemd genoeg werd er niet bij gekraaid, alles geschiedde in een vreemdsoortige stilte. Wij bleven gelukkig onopgemerkt.

Op 5 Maart was de wind Z. W. en 't regende. Nu kirden ook de houtduiven heel druk, de fazanten dansten en kraaiden, terwijl ook wilde eenden elkander bij paren achtervolgden.

Maar de echte drukke voorjaarsvreugde kwam op 12 Maart. Om kwart voor zessen was het al bijna licht. Roodborstjes, lijsters en bastaardnachttegaaltjes zongen, dat het een lust was. Even over zessen kwam de zon prachtig op aan een bijna wolkenlozen hemel. De wind wees Z. O. en dat is, zooals ieder weet, het heele jaar door de echte vogelwind. De helden van den morgen waren de houtduiven. In hooge abeelen was een drietal druk bezig, blijkbaar twee mannetjes en een wijfje. De mannetjes putten zich uit in diepe buigingen en gekir en vlogen ten laatste elkander aan met opgerichte kuiven. Dan vloog er een met 't wijfje weg, maar oogenblikkelijk was nummer drie er weer bij en begon 't spel van voren af aan. Even druk waren de spreeuwen, die zaten in alle peppels bij paren of drietallen te zingen en strijkages te maken. Soms werd het lied afgebroken en ging de familie

woningen zoeken. Geen enkel gat in de abeelen of het werd nagesnuffeld en aardig was het om te zien, hoe daarbij de drie concurrenten: spreuwen, meezen en boomklevers, elkander telkens ontmoeten. Tusschen spreuwen en boomklevers schijnt een echt antagonisme te bestaan. Daar hebben we later nog veel voorbeelden van gezien.

Het aantal der lijsters waseenvoudig legio en ook hoorden en zagen we eenige waterhoentjes, waar we al naar begonnen te verlangen, want daar hadden we 't vorig jaar veel plezier van gehad.

In den loop van de week werd het weer kouder en liep de wind terug naar het Westen. Op 10 Maart waren wij even over half zes er weer op uit. Wel was er veel vogelzang maar veel minder beweging dan de vorige dagen en een paar duiven ergerden ons door meer dan een kwartier lang onbeveeglijk naast elkaar op een tak te blijven zitten. De koddige boomklevers alleen brachten wat afwisseling. Veel vinken.

Zoo bleef het veertien dagen lang. De tiftjaf deed zich hooren op den 29sten Maart, een kouden dag, tegelijk met de bonten specht, die luid snorde en de groene specht, die boven

in een spar zat te lachen. Maar de drie laatste dagen van Maart maakten weer alles goed: Oostenwind en heerlijk zonnig weer.

Nest van de Boomleeuwerik tusschen Zwenkgras.

nen het half uur betrapten we er twee aan 't werk bij hun nesten: één hoog in een abeel in de Mollaan in 't Bloemendaalsche bosch, de andere in een notboom achter het hôtel Duin en Daal vlak aan den weg en geen vijf meter boven den beganen grond. Mannetjes en wijfjes waren druk bezig met het

Op 29 Maart (kwart over vijven op 't pad) vonden we onze eerste zanglijsternes in dit jaar, prachtig mooi afgewerkt maar nog zonder eieren en alle drie in sparretjes. Van 't bouwen zelf hadden we niets gemerkt, daar moeten we toch ook eens op letten. Boomklevers waren bijzonder druk, bin-

indragen van groote plakaten dorre bladeren, die ze van den grond haalden uit 't eikenhout een meter of twintig van hun nest af.

Terwijl we daarnaar stonden te kijken kwam een kleine specht een wilgenboompje afzoeken vlak bij ons: een aardig bont vogeltje, niet grooter dan

een musch met zwart en witte veertjes en een helder roode vlak op de kop. Hij hamerde vinnig in de wilgenschors, beginnend aan den voet van

Nest van het Heggemus in een Duindoorn.

den boom en zich langzaam in een spiraal opwerkend. Hij deed wel drie minuten over een stuk van 1 M. hoog. Tegelijkertijd zong een tjtjtjaf al zijn best en achtervolgde staartmeesjes elkander langs den vijverzoom.

Den volgenden dag (30 Maart) deden we een groote wandeling door de duinen waar het wemelde van tapuiten: grijze en kaneelekleurige. In sommige valleien waren wel vier paren, altijd druk aan 't spelen en lokken. Aardig

was het om te zien, hoe ze in hun vlucht als het ware aangetrokken werden door de donkere konijnenholen. Negen keer van de tien streken ze vlak voor zoo'n hol neer. Op een hooge duindoorn zat een roodborst-tapuit vroolijk te zingen. Wulpen ontbraken niet, hoewel 't ons toeschijnt, dat er minder zijn dan in vorige jaren.

Toen we bij Duin en Daal nog even keken naar de werkzame boomklevers, merkten we, dat de staartmeesjes een mooi wit mosnestje bouwden in een vork van een accacia, die schuin (à la Corot) overden vijver groeit.

Op 31 Maart vonden wij op Elswoud en op

Lindenheuvel twee lijsternesten in aanbouw. Tevergeefs zochten we daar naar boomklevernesten, die er wel moesten wezen, want de vogels zelve maakten

er een drukte van belang. Maar we vonden iets anders, een aardig besluit voor de mooie Lentemaand: een zanglijsternest met vier eieren.

Een merkwaardig Tapuitnest in de Duinen.

riepen de houtduiven om 5 uur en zong de roodborst vòor de lijsters. Op dezen dag zagen wij het eerste roodstaartje (nog al een vroege datum) en den volgenden dag zagen wij heel duidelijk in de duinen een koekoek. Hij riep niet, maar wij zagen hem van zeer nabij en konden door middel van onze

triëders voldoende zekerheid krijgen. Wij waren met ons viereen, alle vier — dat mag ik gerust zeggen — goede vogelkenners.

De koekoek is dus in 1907 aangekomen lang voor de nachtegaal en veertien dagen vòor zijn gemiddelden datum van aankomst.

Iederen dag vonden wij

nieuwe zanglijsternesten, zoodat we den 13den April het twintigtal vol hadden. Intusschen hadden wij den 6den het eerste nest van de bastaardnachtegaal

Een vroeg Zanglijsternest in een Spar.

gevonden met één eitje (in een thuya op kniehoogte). Elke dag tusschen 6 en 8 uur 's morgens werd een eitje erbij gelegd, den 11den April zat de vogel te broeden. Het diertje was in 't minst niet schuw en vloog weldra niet eens meer weg wanneer ik 's morgens even kwam kijken hoe 't hem ging.

Den veertienden April was weer een dag vanden eersten rang. Fitisjes en roodstaartjes zongen overal en ook een paar prachtig gekleurde geelgorzen. Onze voorraad lijsternesten werd met vier vermeerderd.

Het merkwaardigste op dezen dag was echter de geweldige voorjaars trek. Zeker was het in de vogelwereld bekend geworden, dat de Oostzeehavens vrij waren van ijs en dat de ijsgang begonnen was op de Petsjora en de Jenissei. Den heelen dag trokken grooten vluchten wilde ganzen over. In geen weken hadden we een enkele koperwiek gezien en nu zat ineens de helling van Duin en Daal vol van deze vogels, die in de sparren en in de ahorn tjes gezellig hun liefelijk lied zaten te kweelen. Ook vluchten van spreeuwen, roeken en kieviten. Graag hadden we ook even een kijkje genomen aan 't strand, maar je kunt niet overal tegelijk zijn.

Den 17den April kwamen de eitjes uit van het eerste zanglijsternest (dat van 31 Maart). Ook hadden we al sinds een week gelet op een soort van rattengat in den steilen zandoevers langs 't water. Op een natten morgen hadden we daar een heele cascade opgemerkt van droog zand: een teken dat er in dat gat gegraven was, maar of dat nu werk was van een gewone rat, een waterrat of, wat wij 't meeste hoopten, van een ijsvogel, daar omtrent hadden we nog geen zekerheid. En nu zagen we op dezen 17den April drie maal achtereens den ijsvogel blinkend van blauw en groen en bruin het nest in en uitvliegen. Aan de overzijde van het water staat een groote spar, waarvan de onderste takken afhangen tot in 't gras. Daaronder hebben we toen een schuilhoekje gemaakt: een zitbankje in 't zand, een kijkgat in het sparrengroen en daar heeft in de lente van 1907 menig vogelvriend den schuwen ijsvogel ongezien zitten te begluren.

Den volgenden dag (18 April) vonden we nog weer twee heggemuschnestjes, elk met vijf eieren en in de duinen een wulpennest met vier eieren en twee nesten van de boomleeuwrik, waarvan één reeds met jongen. Dit laatste nest lag zonder eenige bescherming in een groote duinvlakte tusschen het ijle roode zwenkgras (*Festuca rubra*). De wind was N. O., en zeer koud, zoodat we ons niet lang bij 't nest ophielden om het angstige moedertje dat trouw op de jongen bleef zitten, niet noodeloos te verontrusten.

De volgende dagen waren milder en den 23sten (heerlijk zonnig weer, westenwind) hoorde we

's morgens tien minuten voor vijven onze eerste nachtegale langs het zanderij-vaartje onder Overveen. Zeer plichtmatig riep die dag ook de koekoek, terwijl we ons eerste fazantennest vonden.

Nu werd het weer kouder, wat heel jammer was, want iederen dag kwamen nieuwe broedsels uit: den 24sten het heggemuschnest dat op 6 April was begonnen te leggen en verder telkens weer een of twee zanglijsterbroedsels. Het valt buitengewoon mee, zooveel als er van deze broedsels nog terecht komt. Ook rijst de vraag, of deze jongen, die onder geheel andere omstandigheden ter wereld komen dan de gelukkigen van de Junimaand en die stellig ook in hun eerste levensweken heel ander voedsel krijgen soms in grootte of geaardheid van de „zomerjongen“ verschillen. Heeft men dat al eens onderzocht?

Ondanks de kou was de fluit tamelijk wel op tijd: den 25sten konden wij zijn vliedervlucht en lief gezang bewonderen. Een waterhoennest bevatte 7 eieren. Het wil anders met de waterhoentjes niet lukken: verleden jaar hadden we wel een dozijn nesten en nu maar twee. Het schijnt, dat de strenge winter geducht onder de koeten en waterhoentjes heeft opgeruimd. Ook zijn de elzen waar ze 't vorig jaar huisden, gekapt, maar dat behoeft een vogel, die zich op zoo velerlei manieren met nestgelegenheden weet te behelpen niet af te schrikken.

In de duinen vonden we nog een nest van de wulp en een van de kieviet beide met vier eieren, een boschduivennest in een konijnenhol en in een ander hol een nestje van de tapuit nog zonder eieren.

Den 27sten waren er veel meer nachtegale dan te voren, stellig een nieuwe partij doortrekkers. Tuinfluiters zijn ook aangekomen en zingen overal. Nog een waterhoennest met 7 eieren.

Den 28sten gingen we na afloop van een concert 's nachts om half een er op uit. Het was koud, er dreven weinig wolken en de maan scheen prachtig. Tusschen het eikenkreupelhout hadden we weinig last van de Noordenwind. In 't eerst zong slechts één nachtegaal, doch gaandeweg begonnen er meer en bij één stonden wij vijftig minuten lang zonder dat hij ophield met zingen. Bijna geregeld rustte hij vier seconden tusschen twee elkander volgende strofen, die trouwens onderling zeer verschilden in lengte en bouw. Jammer dat we ze niet konden opteekenen, hoe moet dat toch?

Hoe merkwaardig leek het ons, dat bijna iedere strofe voorafgegaan werd door een voorslag en dat was dan nu eens de bekende lokroep „hoe-iet“ dan weer het boosheidsgeluid „korrr“.

Om tien minuten over vier werden de dagvogels wakker. Een zwarte lijster gaf het signaal en opeens, alsof ze daarop hadden zitten te wachten

begonnen van alle kanten zanglijsters, merels, winterkoninkjes, roodborstjes te zingen. De roodstaartjes kunnen gerust tot de nachtvogels gerekend worden. En ik vrees dat het trio tjiptjaf, fitis, fluiters, niet altijd even matineus is. De spotvogel is beslist een nachtzanger, maar die was er nu nog niet.

JAC. P. TH.
(Wordt vervolgd).

WANDELENDE TAKKEN.

(*Dixippus morosus* Br.)

Aan ieder, die belang stelt in het leven der insecten, is het aan te raden, eens een kweekproef te nemen met een der soorten van de zoogenaamde „wandelen takken.“ In de eerste plaats toch kunnen deze dieren uiterst gemakkelijk in het leven gehouden worden en in de tweede plaats zijn zij hoogst belangwekkend door het werkelijk prachtig staaltje van mimicry, dat ze te aanschouwen geven.

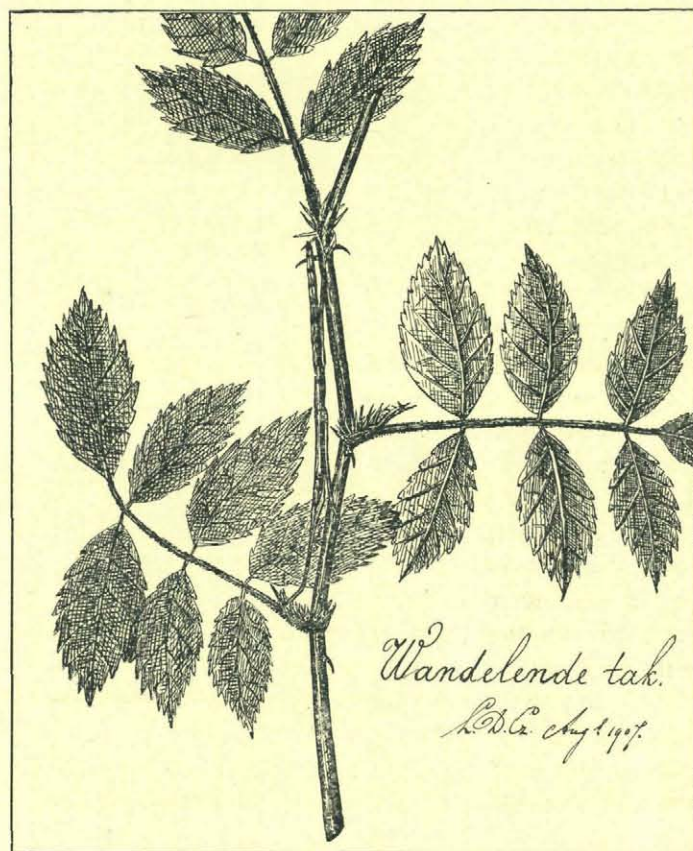
Ik voor mij koos de meest verbreide soort nl. *Dixippus morosus* Br. voor mijn proefneming uit. Van deze toch is het bekend dat zij zich met bladeren van allerlei veel voorkomende planten, als wilde wingerd, klimop, roos, peer enz. tevreden stelt en dat ook de eieren zeer gemakkelijk te verkrijgen zijn. Ik betrok de mijne van de bekende firma: Dr. O. Staudinger en A. Bang-Haas te Blasewitz. - Dresden. De eitjes (ik had er een twintigtal) kwamen goed uit, ofschoon het wel wat laat in den tijd werd, (Juni) eer de eerste insecten verschenen. Misschien was dit een gevolg van den koelen zomer van 1907, doch ook is het mogelijk, dat er een bepaalde ontwikkelingstijd moet verlopen tusschen het tijdstip van leggen en dat van uitkomen. Maar, hoe het ook zij, toen eenmaal de eerste *Dixippus* verscheen zaten er bijna alle volgende dagen een paar exemplaren tegen het glazen dekseltje van het kralendoosje, waarin de eieren bewaard werden.

In het begin geleken de jeugdige wandelende takken sprekend op muggen zonder vleugels. Zoo-wel in lichaamsvorm als in kleur kwamen zij er treffend mede overeen; alleen was hun achterlijf wat langer dan dat van onze zomerplaag.

Om te zorgen, dat de jonge diertjes steeds van frisch voedsel waren voorzien, plaatste ik rozetakjes in een klein, breed fleschje met water, vulde den hals op met watten — opdat er geen gevaar van verdrinken zou bestaan — en zette het geheel in een groote stopflesch, die ik zóóver vol deed met droog zand, dat dit gelijk stond met den boven-

kant van het kleine fleschje. Daardoor verkreeg dit de noodige stabiliteit en konden de jeugdige insecten gemakkelijk bij de voederplant opklimmen, als ze er toevallig mochten afvallen. Eindelijk werd het geheel met een glazen stop gesloten, die ik een paar keer per dag een poosje wegnam om te ventileren.

In deze kweekplaats gedijden de wandelende takken uitstekend. Zij groeiden ferm en na de eerste vervelling begonnen zij reeds te toonen, dat zij hun naam met eere droegen. Toen toch werd hun kleur in plaats van bruin, groenachtig en doordat ze aanzienlijk in lengte toegenomen waren werd de gelijkenis met een dun takje al wat grooter.

Met elke verdere vervelling wies de overeenkomst, totdat na de 4e de mimicry inderdaad treffend was geworden. Menigeen, die de kweekflesch op den schoorsteenmantel zag staan vroeg me na een tijd lang gekeken te hebben: „Wat heb je toch in die flesch?“ En als ik dan antwoordde: „Wandelende takken!“ gebeurde het nog dikwijls, dat ik mijn bezoeker de insecten moest aanwijzen en hem door ze aan te raken laten zien, dat het werkelijk dieren waren. Deze prachtige mimicry wordt natuurlijk in hoofdzaak veroorzaakt door den vorm en de kleur der diertjes. Inderdaad heeft het lichaam een treffenden takvorm, welke nog verhoogd wordt door de geringe opzwellings tusschen de verschillende leden, die sprekend aan het ietwat onregelmatige van